

ANUL XV
Nr. 17 (521)
Sîmbătă
22 aprilie
1972
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Conferința națională a scriitorilor
— dezbatere —

Alfabetul necesar

O dată cu abecedarul am învățat și o ghițitoare: „Cîmpul alb, oile negre / Cine le paște, le cunoaște”. Oile negre, firește, văzusem, dar cîmpul, ca să fie alb, trebuia să mi-l închipui acoperit de zăpadă. Numai că pe un cîmp acoperit de zăpadă, oile n-au ce paște. Atunci am tras concluzia că cine le cunoaște nu le paște neapărat în momentul în care aceste oile negre apar pe cîmpul alb, ci le paște în general cînd este normal să le paște, dacă acest fapt îi dă posibilitatea să le recunoască și în condiții insolite, ca de pildă iarna, cînd, neavînd de ce le scoate la păscut, aceste oile neastimpărate ies singure, de capul lor, să se plimbe pe zăpadă? O dată biruit acest contrast al textului nu mi-a fost greu să înțeleg și sensul lui figurat și valoarea buchiilor pe care mă sileam să le învăț. De atunci aceleași oile negre alegă fără încetare pe cîmpul alb. Șirul lor finit se mișcă în pas cu infinitul ca într-un caleidoscop în care posibilitățile de combinare a imaginilor ar fi practic nelimitate. Sau cu mult în afara capacității omului de

înregistra o repetare, ceea ce pentru noi e tot una cu infinitul. Căci s-ar putea firește ca infinitul să fie pentru noi ceea ce este anul bisect pentru o muscă. Am auzit că s-a calculat un lucru teribil. Într-un număr enorm de ani, citeva maimuțe bătînd absolut la întimplare la mașina de scris, ar ajunge inevitabil să bată sonetele lui Shakespeare, ceea ce înseamnă că posibilitățile sînt totuși limitate, dar cerul este alț de mare. Încît pentru noi el echivalează cu infinitul. Hazardul nu e în acest caz decît o necesitate prematură. Creația nu e decît descoperirea unui alfabet necesar înscris în modul de existență a lumii. Poetul nu e mare decît atunci cînd răscolind propria lui patimă, subiectivitatea cea mai particulară, atinge ceea ce numim dimensiunea universalului, adică litera necesară dintr-un alfabet de care toți avem chiar fără să știm nevoie. Căci în orice caz după ce am luat cunoștință de această literă, nu ne mai putem lipsi de ea. De unde la început părea o pură întimplare, descoperirea ei devine o necesitate. Devine sau era? Și una și alta. Infinitul e rotund, creația e descoperire, descoperirea e creație. Descifrăm în permanentă un text pe care concomitent îl creăm. După ce i-am dat naștere plămădindu-l în modul cel mai subiectiv cu putință vedem că el se confunda cu o coordonată obiectivă a lumii, a vieții, a omului. Pe cerul incomensurabil nu putem spune nicodată dacă am inventat sau pur și simplu am găsit o nouă verigă. Și cînd spun creăm, găsăm, descifrăm, mă gîndesc la un colectiv ideal — noi cu toții, umanitatea, — în care se pierde indistinct meritul sau nemeritul personal. Dar firește din multiplele posibilități într-un cerc dat e preferabil să fi Shakespeare care a creat conștient sonetele și nu maimuța care ar putea ajunge la ele nu întîmplător, dar statistic și mecanic.

La aceste lucruri mă gîndesc cu prilejul apropiatei Conferințe naționale a scriitorilor. Pe cîmpul alb dansează un balet neîntrerupt, literele negre. Dansul lor e etern numai dacă reproduce ritmul secret al vieții.

Georgeta HORODINCA

Etica operei și a scriitorului

Vorbim adesea despre umanismul operei autentice de artă, și despre umanismul marelui scriitor, despre suprapunerile totale, parțiale și despre raporturile de opoziție, uneori reală, alteori aparentă dintre aceste două noțiuni, ne întorcem în istoria artelor și descoperim cu uimire și, poate, cu tristă, secretă voluptate, exemple de nepotrivire între generozitatea operei și orbirea individualistă a autorului. Trece consecvențele dezvăluite la capitolul ciudătenii și enigme, se întîmplă, ne spunem, nu ne rămîne decît să constatăm faptele și să ne mîngîiem cu ideea că scriitorul în fond, există și se afirmă în contemporaneitate și în posteritate nu prin gesturile sale private de bine sau de rău, ci în măsura în care ele transpar mai mult sau mai puțin în operă, cartea unică și esențială de vizită reprezentînd-o, deci, materializarea și obiectivarea efortului său artistic. A respinge un asemenea punct de vedere ar fi riscant și zadarnic. America oricum nu va fi ștersă, prin refuzul de a o vedea, de pe hartă, adevărurile, fie ele și colțuroase neconvenabile, vor continua să ne marcheze drumurile ca niște borne, să ne sară eventual în ochi, să ne silească să le consemnăm, și să ne constrîngă în ultima instanță la o atitudine, să ne solicite o reacție; de indignare, de nedumerire, și, desigur, de amuzament sau de contemplație înțeleaptă și resemnată, un lamento despre culmile și prăpăstiele ființei umane. Pentru că un poet suav care țî-a încîntat adolescența și a depus, cine știe, o temelnică piatră de temelie la edificarea universului tău de gîndire și de simțire, surprins în flagrant delict de neomenie sau de meschinărie, într-o istorie pierdută pe un culuar vicinal și infundat, te descumpănește, firește, și te zguduie. Refuzi să comentezi episodul sau episoadele, nu vrei să întinezi o imagine luminoasă, în mîntea și în închipuirea ta, cel puțin, luminoasă, îți descoperi disponibilități de toleranță, să nu scormonim micile păcate și mizerii ale unor oameni excepționali și, într-un fel, pe linia fundamentală a vieții lor, exemplari. Și e normal să se întîmple așa, adevărata existență li s-a revărsat în operă, restul nu ține decît de accidente atît de greu de evitat pe un drum pîndit de nenumărate ispite și capcane. Și atunci? Orice pedagogie e un lucru complicat, la drept vorbind nici nu e vorba de pedagogie, deși nu termenul sperie. Scepticismul nu reprezintă, oricum, o alternativă la credința în perfectibilitatea ființei noastre morale. Nu cred să existe o lege imuabilă în virtutea căreia omul de artă să se smulgă fatal din cadrul general al normelor care guvernează societatea, să-și îngăduie ceea ce un om simplu și onest nu și-ar îngădui, să pretindă un regim privilegiat, un statut de ales, pe deasupra raporturilor unanim acceptate și valabile pentru toți membrii cetății. Opera se constituie prin fiecare gest al celui care o creează. Prin fiecare gest și prin semnificațiile pe care le dobîndește în ordinea unei filozofii și a unei viziuni superioare. Nu-mi imaginez o lucrare de autentică respirație umanistă realizată de un cîntec și un poltron. Opera de artă sîntem noi înșine esențializați prin cîteva simboluri,

în afara împrejurării în care, la mijloc, s-ar interpune, barieră de netrecut, absența vocației, sau interesul extra-literar. Marile talente, îmi spun, nu pot naște decît din mari oameni. Între operă și autor există un sistem de vase comunicante, de intimă și gravă osmnoză, în sensul unei înriuriri reciproce continue. Nu numai tatăl își educă copilul ci și copilul își educă tatăl; pentru ca un asemenea proces să se săvîrșească, este necesară însă prezența unor premise de bază, limpezimea de cristal în primul rînd, lipsa de ambiguitate etică, în manifestările cruciale, ale factorului creator principal în această relație dialectică. Se vor găsi, neîndoielnic, cazuri care să nu confirme astfel de reguli și supoziții. Diversitatea fără limite a vieții va produce neîncet paradoxuri. Fenomene în stare pură se întîlnesc arareori, între o extremă și cealaltă abundă treptele intermediare, amestecurile cele mai neașteptate și bizare, dozaje teribile la nivelul de sus, și la nivelul de jos. De năzuit nu se poate însă, și ar fi o crimă, să nu năzuim și să nu acționăm cu încăpăținare, cu tenacitate; ar fi să abdicăm altfel de la condiția noastră existențială, principiile umanității superioare, ceea ce numim ideal socialist și comunist, veșnica lumină care mereu pilipeie și cheamă undeva în zare, reprezintă însăși rațiunea și sensul de a fi al unor zile ce nu se consumă, dacă vrem, într-adevăr, să nu se consume, în van. Decizîndu-ne de ideea de progres, prin oricîte curbe sinuoase și grave aventuri nu ar trece această idee, ne-am dezice de noi înșine, și, în plus, nu o acceptare comod neutrală, ea merită o atitudine activă și ne pretinde, spre a fi pînă la capăt consecvenți, un spriin activ. Climatului literar, laitmotivul prezent în orice dezbateri și discuție critică, realizările și dezideratele de formulat încă, se întregărează într-o sferă vastă și complexă, problematică educației și autoeducației noastre ideologice și morale. Mi se pare a fi, acesta, un punct esențial, fie și doar enunțat, expus, în cuprinsul tezelor publicate în întîmpinarea Conferinței pe țară a Uniunii Scriitorilor.

AI. SIMION

Florin Costinescu

Pămînt dintre rădăcinile trupului

Pămîntul ce susține un arbore
Este patria acelei rădăcini,
Este patria acelor ramuri
Numai cîntec, numai lumină.

Patrie a bradului, a fagului, a
salcîmului

Primitoare pentru vis și odihnă
Totdeauna a verdelui, a înaltului,
Niciodată a fumului.

Cum să nu vrei să fii arbore
Trup al meu,

Cînd plîm e de patrie tîrîmul
Ca de zumzet fagurii stupului?
Patrie între patrii fii

Pămînt dintre rădăcinile trupului.

Scris frumos

● Am crescut într-o casă de ziariști unde mirosul de cerneală și de hîrtie s-a transmis odată cu numele de familie și cu stampilele vechi. Știu cum se face ziarul de cînd știu cum se ține pîpușă și n-am pregetat nicodată să las jucăriile baltă pentru atelierul în care femeile făltauau colile de hîrtie cu niște cutite albe de os. Și mirosul dulce de plumb îl știu de atunci: zețaria cu literale culcate — în casete, rotativă și presa, legătoria cu oala de clei ținută permanent la flacăra mică, iar priimii mei prieteni au fost urlici.

De fapt și rostul acestui început de articol pornesc de aici: mergeam cu urlici să vindem „Tribuna” și n-am să uit nicodată emoția neagră care mă stăpînea pînă ce se ivea primul cumpărător. Faptul că cineva avea nevoie de ceea ce se întîmplase cu o zi înainte, de zarva redactorilor, de munca zetarilor, de scrișnetul angrenajelor de oțel, de fețele palide ale corectorilor de noapte și de pantalonii cu bretele în cruce ale copiilor-urlici, mi se părea un miracol prea mare ca să vreau să-l și înțeleg. Era destul că mi se îngăduie să stau acolo, în stradă, lîngă maldărul de ziare legate în tașcă sau lîngă chioscurile cu afișe pe care titlurile desenate cu roșu aveau cerneala încă moale și strălucirea. Era destul că mi se îngăduia să am emoția aceea legată de venirea primului cumpărător. Iar dacă aveam și norocul ca ziarul să se desfacă acolo, alături de mine, dacă cumpărătorul întîrzie mai multă vreme pe trotuar, o bucurie mă cuprîndea, dintr-o dată, ca în zilele de premiu I cu coroană la fine de an școlar. Și tatăl meu cel frumos și puternic a încremînt de uimire în

dimineața de vară sau primăvară cînd eu o spăim și o înțelegere neașteptată l-am întrebât: dar ai tu ce să citească în ziar?
Am rămas cu încrederea veche că presa literară trebuie să fie scrisă frumos. Din respect pentru munca imensă care aduce la lumină ziarul și din respect pentru primul cumpărător. Mă bucur enorm că scriitorii mari și lubiți țin de mult legea aceasta și dacă citeș săptămîna de săptămîna articolele de pagină întîi ale lui Geo Bogza este și pentru a mă convinge că grija de scriere limpede și aleasă este continuă și că publicistica nu este deuse de literatură, ci are un loc fix și sus.

Eu cred că scriitorii nu trebuie să devină artizani, dar cred că scriitorii trebuie să scrie articole neasemuit de frumoase pentru publicul larg. Publicul de presă literară este la fel de mare și de puternic ca și publicul de literatură. Cel care este îndrăgostit de cultură merge cu dragostea aceasta pînă la capăt și sensul acestei lubri este întotdeauna de la carte la scriitor. Fără-îndoială, personalitatea unui scriitor se relevă cel mai pregnant prin intermediul literaturii, publicul se cîștigă în primul rînd prin cărți dar un public cîștigat de carte este un public a cărui curiozitate este legitimă atunci cînd vrea să afle opinia scriitorului în mai multe probleme și mai diferite decît cele privind cărțile.

Un scriitor lubit este nu numai un artist mare, ci și o personalitate în păreri cărora te poți încrede, cineva capabil să furnizeze concluzii și chiar sugestii de comportament moral. Eu am nevoie de sugestiile marilor scriitori. Eu am nevoie de sugestiile colegilor mei. Am nevoie de articolele colegilor mei luate în serios. Eu sînt primul cumpărător.

Sânziana POP

ÎN ACEST NUMĂR:

Cartea ca simbol — de Nicolae Balotă

Versuri de Ion Sofia Manolescu, Florica Mitroi, Ștefan Iureș, Dușan Petrovici, Petre Got, Horia Gane

Situația poeziei — de Mircea Martin

Maria Banuș

Semne

Se-aude, se-aude
din merele crude
toacă-n amurgire,
virf de minăstire,
se-aude, se-aude
din țitele crude
Manole că urlă
pe vrejul de turlă,
Manole că zace
sub smircuri opace,
că trece din sine
în semele line,
se scoală, se-ntoarc
în muguri, în arce.

ECOUL SĂPTĂMÎNII

Etapă majoră

Recenta plenară a Comitetului Central al P.C.R., hotărîrile ei, cuvîntul secretarului general al partidului aduc în viața țării noi orientări importante privind atît economia, cît și climatul de receptivitate și spirit de inițiativă care trebuie să caracterizeze fiecare dintre domeniile noastre de activitate.

Din nou s-au făcut auzite, prin glasul tovarășului Nicolae Ceaușescu, aprecierile pozitive ale partidului la adresa muncii creatoare, pline de abnegație, desfășurată în toate ramurile economiei naționale, de intelectuali, de întregul nostru popor pentru înfăptuirea programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, elaborat de Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român.

În același timp, măsurile organizatorice dezbătute în plenară se caracterizează prin aceeași notă de fermitate în soluționarea tuturor problemelor cu care ne-a obișnuit îndrumarea de partid, însuși stilul de lucru al secretarului general. Ele sînt un exemplu pentru felul cum trebuie acționat în toate sferile activității noastre, un exemplu de analiză serioasă a muncii și comportamentului etic al fiecărui membru al societății. Un moment important pentru perfecționarea în continuare a activității partidului și statului nostru, a democrației socialiste va fi Conferința Națională a Partidului Comunist Român, convocată pentru luna iulie a acestui an.

Fără îndoială, Conferința va reprezenta încă o etapă majoră în viața întregului nostru popor, angajat ferm în opera de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate.

OBSERVATOR

Conferința națională a scriitorilor dezbaterei

Pledoarie

Cărțile reprezintă etapele de dezvoltare și de creștere ale scriitorului. Uneori, doar, când, alături de prima carte poartă în ea mai bună, cea mai reprezentativă, cea mai puternică. Cine cunoaște scrierile autorului, — și așa se întâmplă cu cea mai mare parte a publicului — fără să cunoască amănunțel biografia acestuia, poate avea o mai exactă părere despre ceea ce este scriitorul cu adevărat.

A face cu adevărat serviciul literaturii și publicului, înseamnă a avea și o mai clară idee asupra ceea ce înseamnă o carte pentru spiritul unei generații, pentru mentalitatea unei anumite vârste a publicului. Există momente ale unui scriitor. Ele apar și dispar și înseamnă acea inimă, unică dintre talente, înțușita lui și receptivă de către cititori. Într-un an, într-un anotimp, într-o anumită configurație socială și spirituală a „prinde”, e citită, e cerută. În ea se regăsește oamenii mai tineri sau mai bătrâni, își descoperă problemele și ideile. Se întâmplă ca această carte să fie a unui tânăr, foarte tânăr autor. Uneori un debutant. Cu conștiințiozitate, editura și-a făcut datoria și l-a publicat, căci ea nu vrea să-i poată reproșa gestul de a fi trecut pe lângă un om de talent fără a-l fi luat în seamă. În continuare însă rămâne în expectativă: să vadă cum va evolua autorul. Și totuși, cartea aceea a lui trăiește acum și cititorii au nevoie de ea acum. E clipa unică în care ea poate deveni o punte între spiritul vremii, al unei generații, al unei generații și artă. S-ar putea, ar fi firesc ca librăriile s-o primească din nou într-o nouă ediție. Aici însă, editura ezită, căci autorul e tânăr și ea trebuie să se convină, cu vremea, prin alte cărți ale lui, că este un talent adevărat. Și oamenii cer acea carte despre care au auzit, pe care vor s-o citească și n-o găsească. Apoi obosesc și ei și o uită. Trece timpul, autorul scrie alte cărți și, în sfârșit, acea primă carte se reeditază. Se întâmplă însă că au trecut multe etape între momentul de atunci și cel prezent, cititorii s-au schimbat, vremurile s-au schimbat și ele. Momentul acelei cărți s-a pierdut, momentul aceluia public a trecut și el. Se poate ca acea carte să fi fost una destinată să trăiască un deceniu și nu un veac și nu o eternitate. Uneori e de ajuns un deceniu de viață unei cărți pentru ca ea să-și fi îndeplinit menirea. Iar autorul ei să-și fi făcut datoria. Nu trebuie neapărat ca ea să se poată înscrie în eternitate, mai ales că e greu să-ți lei răspunderea, ca editor, că o anumite carte, iubită și citită la un moment dat nu va rămâne pentru todeauna. Cred că decît să riști un asemenea lucru, mai bine publici mai multe cărți ce vor muri curînd. Pe de altă parte, aceeași carte poate nu numai reprezenta, dar și influența, acum, chiar dacă e prima carte a autorului. Ea poate face bine, poate tămădui, acum și nu după ce autorul va scrie alte cărți și se va maturiza. A nu o pferi cititorilor înseamnă să-i privezi de o șansă, să-i lipsești de un drept. Vireta biologică a autorului și chiar numărul anilor lui de activitate nu interesează publicul ce-i iubește prima sau a treizecea carte. Altfel n-ar fi valabilă și firescă nici stima și respectul, nici admirația pentru un autor în vîrstă înaltă pentru o carte a sa de demult. Ideea că trebuie să așteptăm să treacă timpul, un timp abstract, pînă cînd ti se vor reedita cărțile e absurdă. Reeditarea nu e un premiu pentru că ai rămas în viață și ai supraviețuit editării. E republicabilă o carte și nu un autor. Clasicul cunoscut noi și noi editat în măsura în care sînt ceruți și în măsura în care mai pot reprezenta. Altfel gestul ar fi simplită calitate. Hemingway a luat premiul Nobel pentru o carte scrisă înainte de douăzeci de ani, iar Camus a tulburat generații cu primul lui roman. Judecările ulterioare pot fi drepte, dar aprecierea prezentă, momentană trebuie să riște. Să riște întotdeauna însă în favoarea autorului și a publicului, să nu-l ucidă gînsa nici a unui nîc a celui alt. Căci așteptînd, tîmîndu-se să nu greșescă prin generozitate, ar putea scăpa momentul acela unic în care publicul are nevoie de o carte, iar cartea și-a găsit cititorii.

Maria-Luiza CRISTESCU

Ce e climatul, deci?..

Intr-adevăr, cine mai poate citi azi o carte numai din desăvîrșire, răzînd într-o zi de caniculă tomuri grele de cuvinte care să-l sculde în ape și balamuri edenice?... Nimeni! Arta nu poate fi o plăcere molestoare, o dulce indifferență pur estetică.

Actul lecturii implică, cititorul devine partas, oarecum și de el depinde destinul persoanelor literare. Cînd acel cititor e criticul fără a fi judecătorul tiran urcat pe umerii autorului, el poate influența destinul operei. Nu îl determină, firește, ci îl poate fixa conștiinței contemporanilor.

Ne aflăm, iată, în plină discuție etică despre răspunderea morală și civică a criticului, a scriitorului în genere. Se pronunță în ultima vreme pe temeiul tezei Conferinței noastre, crîntul — „climat”. Ce e climatul, deci?... O irigație de ozon, o infuzie cu narcotice și Paradis?... Știm cu toții că din aerul pe care îl respirăm trebuie să dispa-

ră acele urme de ambiții — mari și mici caracte — aduse de vînt ori de nori și care nu pot polua atmosfera de mîncă și creație a oamenilor conștiinței care muncesc și care scriu aici. Desigur, în lumina ideilor emise la Plenara din 3-5 noiembrie 1971, pe care se bazează tezele Conferinței, discuțiile ce vor urma, vor rodi.

Se zice despre cel ce vede „bine”, folosindu-se o comparație mai veche: are ochi de șoim... Și totuși, scriitorul, fie el redactor șef, sau „simplu muritor”, nu trebuie să aibă ochi de șoim... Asta ar însemna că vederea lui nu e cea mai dreaptă și reală.

Pentru a vedea faptele conform ideilor unei literaturi cu puternice tradiții realiste, cum este cea română, scriitorii au avut todeauna ochi de om.

Ochi de om care la fericire și durere știu ce e lacrima.

Mircea VAIDA

HORIA GANE

Pirtie

Facă-se voia Omului-Schiu, stîpîn al polului și încă al polului! El are lemnele sale care vin prea tîrziu.

Facă-se dar și-întimplarea cumva, mai odrăslită, mai de doamnă-ajută. De cînd ne rugăm frumos să vină cu-o scumbe, să ne ia!

Facă-se plîd și cerul să-și lepede un tronson mai spre margine, cu mîlăie să se propție în el cînd ajungem la capătul gheții prea repede.

Izvoare

Să fie o oroare de anotîmp? Deriva planetei se curmă-mpreună. Ce umire! Laolaltă stări diferite de spăimă ale materiei.

Nu mai un susur fluid, carnea apeli să stîrnie-acum. Ea umbra pe catalige — e ploaie, deodată e transpirația somnului, acouă; și mai ales ceață.

Se face frig în interior. Urîd sirena prezîmătoare tot mai îngust piază în ab de primejdie. La trupuri străine zgrîbăliți și în șalari se întelegem almic, în-țe-o-o-și!

GH. IVANCIENCO: STUDIUL DE PE FRESCHELE VORONETULUI

cronica literară

ILEANA MĂLĂNCIOIU: „INIMA REGINEI“

„Romanul liric” de o atîtăuie imaginativă stranie pe care poeta îl a numit în volumul ei precedent (Către Ieronim, 1970) acum se impune atenției în deplina lui articulație. Noua carte a Ileanei Mălăncioiu impresionează prin neobișnuita ei coerență de viziune liric-lemnatică și în același timp, de compoziție. Ne aflăm în fața unei dintre cele mai neobișnuite tentative de a proiecta tema femininătăii bîntuite de propriile-i avataruri, într-un context de idealitate mitică pură.

Cu precizarea imediată că transcendența biograficului frust și a erupției viscerale nu exclude deloc prezența florului dramatic, afirmarea „sufletului feminin”, în ceea ce acesta are a adevărat frenetic, pasional. Numai că, o dată plasată într-un sistem de determinări epice, sublimată la nivelul esenței lor mitice, aceste date nu mai aparțin unui „Jurnal erotic” tușant prin realismul lui nefransfigurativ, ci — dimpotrivă — se difuzează indiciilor în psihologia unei tipologii feminine cu virtuți așa-zicînd arhetipice. Ceea ce nu vrea de loc să traducă intenția de a stăvilii sau măcar de a atenua franchețea confesiunii, căci nimic nu este mai străin de poezia Ileanei Mălăncioiu decît practica distimularii, a truceajului, orînd de tentanțe ar fi acestea din perspectiva obținerii efectelor stilistice, de „scriitură”. Trecerea de la poemul în care confesia clootidică de o femininitate nedescătușată beneficia de transpuneri epico-simbolice ostentativ telurice a fost oarecum bruscă, dar, cum vom arăta mai departe, într-un totul motivată. Pînă la surprinzătoare „descoperire” a personajului Ieronim, se știe, poeta nu ezită să dea curs unui gen de comunicare lirică ce apela cu voluptate la serviciile algei de dezbord de vitalitate. Momentul maxim al împlinirii a acestei faze din evoluția poeziei sale îl reprezintă, fără îndoială, binecunoscutul poem Ursul, pe care de data aceasta, numai din necesitățile impuse de demonstrația critică îl reamintim cititorilor. „În larba-naltă de pe munte, cu trupul-neolăcit ca șerpul / Cînd ies de se-nălțase la soare și înlemnita de durere / Aștept să vină larșii ursul, să se aplece peste mine / Și să rămînă-asa o vreme, să mă miroasă în tăcere. // Să vadă că sînt încă vie și că aș vrea să mă fac bine / Să-ncepă că mă calce-alene din umeri pînă la pi-

cioare / Să-și simt alunecînd pe coastă și-agenachînd fără să vrea! / Și să e boaboe iar pe larbă atunci cînd știe că mă doare” etc.

Deosebirea dintre — să-i spunem așa — „lăra ursului”, prefigurînd un lărm poetic de o concretețea senzorială tulburătoare, și „lăra lui Ieronim” aceeași din urmă purtînd peste tot însemnele implacabilei eufonizării în visare romantică — este, așadar, izbitoare: „Ieronim avea o lăra, ca noi țării, o lăra sfîrșită. Peste ea un cer cu înșeri și cu păsări și cu așifii și cu sufletul de aur precum al maiei sale. / Calea raiului bătînd-o spre regalia ei pîrînt. // Și el nu-și văzuse țara numai din nedreapta fire / Și el nu-și văzuse maica înainte de piere / Căci venise mut și orb și ulog și prea tîrziu / Să-și vadă părul alb, să-și mai simtă trupul viu. // Învăzase cum îl cheamă și ce-nseamnă vorba mîmă / Și ce-nseamnă vorba suflet și ce-nseamnă vorba țară / Și-a-nceput să treacă mîntii necrețuți astfel de nimeni / Și-a-nceput s-audă glasul de sub stîncă funerară. // Și așa precum călea peste os în loc de piatră / Și pe singe-n loc de țarpă el în liniștea enormă / A văzut deodată țara și pe maica lui cea sfîrșită / Ascultînd un cîntec tainic în grădina fără formă” (Cătra lui Ieronim).

Cum se vede, în cazul din urmă, cu bună știință, poeta ne cheamă s-o urmăm într-un univers imaginar în care duhul transcendențialismului eminescian este aiotputerit. Fenomen de imitație naivă, ar putea exclama unii comentatori priplii, pentru că, într-adevăr, „desenul poemului” e din plin contaminat de spiritul poeziei genialelor noastre romantice. Mai mult decît atât, peste aproape întreg cuprinsul cărții, plutește o ceață densă și stranie de extracție boreal-plutonice, atât de fascinant prezentă într-o bună parte a operei lirice și epice eminesciene. Rămîne deci să ne întrebăm cum izbutesc țînara poeta să se delimiteze de stivitorul model ce îi lăzilează în chip vădit demersul liric. Așa cum ne lasă să înțelegem extrem de limpede experiența validată în timp a multora dintre marii poeți români moderni, vom observa mai întii că și pentru autoarea acestei cărți modul poezic eminescian are valoarea marelui și necesar-inevitabilului prototip literar; pe scurt spus, a descinde și a te întoarce mereu la Eminescu echivalază cu efortul de a-ți însuși conștiința faptului că aparținînd unei tradiții de indiscutabilă specificitate îți asumi sarcina și riscul de a te circumscrie ei la modul diferențierii autentice. De aceea — fapt hotărîtor — e nevoie să spunem că Ileana Mălăncioiu — poeta superior dotată pentru poezia de reflecție — evită într-un totul capcana epigonismului (fie el și întîrziat) care constă, cel mai adesea, în tentația de „a filozofa”, adică de a îngrămădi între țiparele modelului eminescian (atît de refractar la acțiunile de contrac-facere) locurile comune ale gândirii și ale sensibilității poetice curente. Schimbarea de regim liric și, implicit, de viziune stilistică, marcată odată cu trecerea la ciclul final din volumul Către Ieronim și generalizată în prezenta carte, nu reprezintă totuși un act de inconștientă. Fidele tipului de sensibilitate ce-l particularizează fizionomia și în etapa precedentă, poeta aspiră acum la obținerea unui unghi de percepție și contemplație de o mai mare deschidere reflexivă, un unghi revelator prin „jocul” istovitor dintre instinctul feminin ce tînde mereu să se descătușeze, de o parte, și obsedatul atean de

apropiere a modului mitic în ceea ce privește irărea erotică, de altă parte. Hotărîrea poeziei de a apela la serviciile parafrazei mitologice nu e întîmplătoare și cu atât mai puțin nu este emanția unui orgoliu artistic factice. Fără a fi neapărat vorba de ceea ce numim o versiune modernă, cartea Inima reginei ne îndreaptă cu gîndul la mult reînțipăritul roman cavaleresc Tristan și Isolda din celebrul ciclu breton. În sprîmîntul afirmației vin o seamă de „coincidențe” semnificative, începînd cu cele două personaje principale, continuînd cu „locul acțiunii” (a se reține, de pildă, similitudinea dintre cetatea fantastică din cartea Ileanei Mălăncioiu și celebra „grota a dragostei” din legenda medievală) și încheind cu însăși natura problematice morale care declanșează intensă lămentare feminină a mai tuturor pieselor încorporate în acest volum. Ceea ce și altă dată spunea despre mobilul intim care generează acea stare de nevidecabilă linguire feminină în poezia Ileanei Mălăncioiu — anume, o „înținare” conținînd violente confruntări dintre pasional și inhibiția etică — acum apelează la termenii unei zăbateri interioare vizînd limita imposibilului. Spune-mi limita imposibilului pentru că însăși situația „obiectivă” în care se găsește eroii-simbol ai cărții (Ieronim, Regina și fiul lor, Natanael) exclude orice cale de pămîntizare a comunicării, a relațiilor dintre ei; grație revelației confuzii dintre universul imagină și acela al existentelor reale, peste toate dominînd neîmbîmbînzînd strigăt al eroului liric propriu zis care se substituie cu o candoare fermă personajelor. Rezultatul nu poate fi decît întîlnirea într-un virtual endu guvernat de o armonie aparentă, în subteranele căruia prezenta insolubilă dramă a femininătăii autodevorate devine cu atât mai umană și, de aceea, mai impresionantă: „Cu blînda regină / În fața mă văd / Vorbim între noi ca-ntr-o moarte / Prin dragostea noastră pierdută murînd / Supuse aceleiași soarte. // Aveam un iubit pe pămînt îi șoptese / Aveam și eu unul îmi spune / Al meu era soarele ce răsărea / Al meu era cel care-apune. // Apoi vii și tu cel murit mă țîrziu / Sau cej ce nu mori niciodată / Iubisem întii o regină șoptești / Pe urmă o țînără fată. // Astfel ne vorbim toți cu liniște-n glas / Căci nimeni din noi nu mai știe / Al cui este osul pe care-l privim / Ca trup într-o altă veche” (Eden).

Este adevărat, nu toate piesele volumului aderă la structura mitică a ansamblului. Astfel, la începutul celei de a doua jumătăți a cărții (Talismantul) poeta se arată ezitantă în această direcție și, din această pricină, unele poeme de aici nu mai dovedesc aceeași tensiune lirică, obținută prin afirmarea femininătăii, integrată și ea, în miezul dramei cunoscuterii de sine. O anumită tonalitate impersonală se însinuează în poezii precum: Ochii tău cel bun, Fintina, Scara neagră. Zăpezi cit vezi cu ochii și alte. Dar — cu toate acestea — e mai presus de orice îndoială că această carte impune definitiv o personalitate poetică în cîmpul literaturii noastre contemporane.

Nicolae CIOBANU

Riscul criticii

În efervescența discuției stîrîntă de publicarea tezei Conferinței Scriitorilor, s-au dezvoltat idei de mare actualitate, catalizatori fertili ai climatului nostru literar. Diversitatea de opinii creatoare ce se constată permanent în publicațiile de cultură e un semn de emulație deschisă, o dovadă pregnantă că literatura își urmează și ea (ca și alte domenii ale creației la noi) propria-i cale, fără a putea fi de a mai fi împiedicată în vreun fel.

În sfera literaturii, singura rămasă la rostul de „censură” pare a mai fi, în mod anacronic (dacă ne gîndim la autoritatea lui Maliorescu), critica. Dintotdeauna critica a trăit pe mîncă tăioasă a riscului, dar astăzi cînd ar trebui să însemne deciziune și fermitate, acest lucru apare distonant. Și totuși riscul criticii e aproape același întrucît lipsa autorității absolute face din critică un intermediar anonim între literatură și masa de cititori. Or criticul care nu direcționează mersul literelor nu poate deveni o personalitate. Se pare că acum tocmal polarizarea în personalități lipsește criticii. Riscul este, din această cauză, mai ales unul axiologic. Criticii conștienți în a da verdicte concludent, se ajunge la un galimatias pitoresc: astfel că nu se mai recunoaște o scară reală de valori. Exemplul lui Heliade este tipic pentru înepăturile literaturii române, deși nu se poate afirma că heliadismul ar fi în afara spiritului criticii. Cu cît spiritul critic funcționează mai riguros, cu atît riscurile criticii sînt mai reduse. Numai urmîndu-și îndeaproape un program neabătut, critica își poate redobîndi rostul său esențial, acela de a orienta și îndruma literatura. Mulți au confundat funcția directoare a criticii cu altceva, lăsîndu-se a fi dedus că azi n-ar mai necesita un asemenea oficiu. Dar criticul adevărat nu se limitează doar la a da „note” scriitorilor, sau a scrie articole teoretice pe care nu le aplică niciodată în practică. Orice rigiditate sau dogmatism sînt excluse pentru cel care se vrea un Critic al momentului actual. Exagerările și exclusivismul sînt opuse deschiderii creatoare ce caracterizează climatul nostru literar. Metehne de acest fel mai sînt recunoscute la unii critici. Asemenea critici nu riscă, ci doar tulbură critica, îndepărînd-o de la funcția ei fundamentală. Ei practică un dogmatism mascat (deși aparent lasă impresia că-și împlinesc rolul orientativ), împiedicînd, adesea, prin prejudecăți exclusiviste spiritul de emulație creatoare. În tezele Conferinței se condamnă ferm asemenea atitudini: „Dirigimul mărginit și dispus să recurgă la constrîngerii administrative nu trebuie confundat cu rolul îndrumător al criticii. Primul e detestabil și direct dăunător creației, al doilea constituie o necesitate vitală pentru ea, fiindcă-i deschide orizonturi noi și-i ajută să-și găsească făgăsele cele mai potrivite în care să se miste. Funcția orientativă a criticii se împlineste nu prin decretări și judecăți exclusiviste, ci prin pledoaria inteligentă, convingătoare, pasionată pentru un ideal estetic” (s.m.) Riscurile noabile ale criticii stau în capacitatea acesteia de a fi ea însăși: în rostul de orientare a literaturii, de triere, îndrumare și impunere a valorilor și de respingere a imposturii; de afirmare răspăcată a unui program ideologic și estetic (corespunzător timpului nostru); de dinamizare a înșirilor dar și de respectare a tradiției; de întretinere a unui climat estetic-creativ. Într-un cuvînt, critica trebuie să fie directoare. În asta constă autoritatea sa. Astfel numai își va recăpăta prestigiul, ajungînd să fie respectată din nou de către scriitori. Lipsa ericării riscă să impune sau a respingere în a spune „ce e” sau a discuta „ce e” a criticii actuale. Situația este nefericită și deja au apărut semne de schimbare pe care voi din ce în ce mai hotărîte care cer criticul să se respecte. Căci riscul criticii înseamnă de fapt învînturarea sa creatoare.

Marin MINCU

ION SOFIA

MANOLESCU

Cînd am ajuns la Roma

Cînd am ajuns la porțile Romei
mi-am tapetat inima cu relicve
cu cloburi de marmură antică
și-am binecuvîntat lumina
și pămîntul

Cînd am intrat în cetatea eternă
am ingenunchiat în fața columnei
îndălțată pe fruntea istoriei
din mîrețta singelui meu

Cînd am intrat în lumea antică
am dezlegat toate blestemele
am coborît de pe cruci răstîgnirea
și-am sărutat rîniile celor înviași

Cînd am ajuns în fața eternității
mi-am împodobit inima cu statul
și-am închinat o lacrimă
pentru toate suferințele lumii.

Seară la Sorrento

Am inserat cu seara la Sorrento
și ochii îmi înțesec pe mandarini
sub liniștea ce unduiește marea
cu luna răsădită pe deltină

Am inserat cu seara la Sorrento
prin transparențe vagi de trandafiri
Peste Vezuviu — profilul
în moarte —
destramă noaptea freacămele sublinii

Am inserat cu seara la Sorrento
strîd_n pe sub corolele de pînl
Mă-nvăluie madona nostalgiei
cu somnolența-n puberi de lumină.

Cimpia lui Hanibal

Pînă să ajung pe cimpia lui Hanibal
mi-a murit pajura cu pliscul în via
Alpii se întorceau singuri
cu elefanții la sublinii
și din ostile cartagineze
a-am mai găsit nici o unghie

Nu mai umbra lui Hanibal
mă aștepta neabătătoare
pe cimpia din fața Romei
să-mi imaginez acceptul și sabla
Minia singelui cloceat în pămînt
și-a zorii zilei am cucerit Roma.

Critică și orientare

Binevenită este sublinierea, în tezele Conferinței naționale a scriitorilor, a acțiunilor orientative pe care trebuie să-o aibă critica în viața literară. Nu în sensul unui mărgînit și constrîngător dirigism, care nu are nimic de-a face cu inventivitatea necesară de creație; nu numai în sensul larg, de ansamblu, al orientării ideologice, dar în accepțiunea unei diferențieri a actului critic după convingerile estetice, preferințele, gusturile celor care îl practică.

Critica este și e necesar să fie subiectivă. Ceea ce nu înseamnă subiectivism, arbitrar, nesocotire a valorilor reale. Obiectivitatea criticului ține însă de a-titudinea lui morală, de rectitudine și cinste profesională, nu de sfortarea vână de a cuprinde în raza validării a tot ce se scrie și se publică la un moment dat. Mai sperie criticii care se pronunță cu aceeași exaltare despre cărți atît de diferite ca formulă și direcție artistică, încît pot trezi bănuiala că în ființa lor sălăluiesc nu unul, ci zece spirite critice dintr-odată. Cum e posibil să fii permeabil la atitea voci, înțit acest fapt să nu mai constituie o dovadă de gust artistic, ci de cameleonism. Cine se arată prea apt de comprehensivitate, este susceptibil de a mima. Cine trece cu aceeași ușurință de la carte la carte, în realitate, nu rămîne sedus de nici una. Nu-i un paradox afirmația că un bun critic se recunoaște, la fel de bine, și după idiosincraziile lui ca și după afinitățile de structură. Așadar, nu critici imuni, critici în postura de „don Juan”, ci critici avînd puterea să-și recunoască limitele și să-și potestizeze partizanatul.

Firește, un critic trebuie să caute să-și educe cît mai mult gustul estetic. Să caute să obțină atîta siguranță în mînuirea lui ca să observe talentul și forța creatoare chiar acolo unde ele a-

par înveșmîntate în haine care nu-l convîin pe de-a-ntregul. Formarea complexă a simțului său artistic e o datorie. Ar fi un orb critic acela care pe temeiul preferinței sale pentru, de pildă, lirica intelectualistă ar respinge aprioric o valoroasă poezie tradițional-rurală. Dar orb, deopotrivă, e și acela care pare că vede atît de bine încît nu se vede în primul rînd pe sine ca individualitate înzestrată cu anume gust și anume preferință pentru literatură. Un bun critic nu se ferește să-și afirme programul, după cum nu se sfîșie să-și arate contrazicerile de la el, amîndu-și atitudinile lor tot atît de revelatoare pentru capacitatea și însușirile lui.

Aprobarea în bloc a tuturor aparițiilor, fie o parte din ele chiar merituatoase, seamănă cu indiferența la soarta literaturii. Sînt direcții fertile de dezvoltare a acesteia, spații încă de-abia atîns de mîna de pionier a scriitorului. Totodată, altele în care cu greu poate răzbate originalitatea adevărată și în care ceea ce se produce e o lustruire amenică a unor opere deja scrise. Partizanul criticului e nevoie să se manifeste pentru direcțiile fertile, pentru diversificarea creației. Funcția orientativă a criticii e descoperirea zonelor ferite de reflecție, a celor unde literatura română are încă a sonda și rezultatele intră în explorarea profundă a spiritualității noastre specifice.

În măsura în care vom avea critic care să militeze pentru un anume gen de poezie, de proză, de dramaturgie, în măsura în care îndrumarea lor va ține seama de posibilitățile creatoare de perspectivă, de șansele de durabilitate ale operelor, ne putem aștepta la un peisaj literar caracterizat prin bogăție și varietate.

Dan CRISTEA

Mihai Constant Diaconescu

ceremonie de alb

irizînd...

de camere albe cu bolți nesfîrșite
și sărbătorile sorii îmi aminteam...

un riu obosit lăgăna sub lăcașă
trestile lumii fragile și camera la
cîmpul cu bunăvoință

primind veștile nopții îndepărtate
auleri pe dedesubt explodînd pe
subt ape

ceremonie de alb irizînd de jur
prejur
asemeni privirii sau singelui
nostru

în muguri mari despletii...

sau ce altceva se poate spune...

spre golul suplu al privirii atit de primitor
și lacom intins deasupra lucrurilor
deodată îndepărtate corăbii și negre
par invadatele păsări...

...sau ce altceva se poate spune
despre larba putrezindu-mi mersu subit
despre lăcașă

în gînd prevestită o mare durere
sufletul meu o cunoșteam mai demult...
— sunt rege peste această singurătare —
— șopteam —

— unul muzicî ce străbate din copilărie
în corolele ochilor scîlpînd două perle
— purpurii

— rouă de singe pe versantul palid al
chipului —
precum lemnul clopitl să înfățișeze
un zeu inofensiv este chipul:
dar lată golul suplu al privirii iluminat
printro-ară întimplare
și binecuvîntată fie neslința mea despre
lucruri...

FLORICA MITROI

Recunoaşterea timpului

Vai, în momentul acesta trebuie să recunoaşterea timpul în slau meduzei, dinamul ei vine...

Ascultă cîntecele de Crăciun

Am fost trezii în toată nopţea pentru o ascultă cîntecele de Crăciun, camera miroasă...

Nestatornicia seminţelor

Slujba religioasă a crăbilor va face o lume mai pură, va clădi un concept înalţabil, vom cunoaşte înisfiiş nestatornicia seminţelor...

Magiile nefăcute

Am scris magiile nefăcute în groasa surzeniei, alinaud de singurătatea mea asemenia unei ultime picături de singe gata să se lachege...

ŞTEFAN IUREŞ

Duelul

De vei putea cuprinde din ce-l de necuprins? Soarele tău răzare de unde-al lui s-a slins...

Molusca

Dar eu ce las l mă stieşi un lipăt cutremurindu-mi bolţile de os cînd marea îmi trimite-n dar o scoică...

SIMONA RUNCAN: „COCHETA”

aventurile lui cicikov

Poem in două acte cu prolog și epilog

— Fiecare din casa neputincioasă și striga deodată Cicikov în Selițan. — Acuți te ard eu scob și scob...

— Arăstăpătoare! — Fie, înăi vă rog, învârlăți un agent comercial. — Parolu, aveți un agent comercial...

de Mihail Bulgakov

— Mi-a stricat reputația, mi-a mințit-o, nu pot să mai ies în lume. Dăco-afla cumva cineva să sint Cicikov, că ai zice „pis” s-a zis cu mine...

— Cicikov se de-lăsura furtunos. — Cicikov se de-lăsura furtunos. — Cicikov se de-lăsura furtunos...

Sculptură de NICOLAE ROȘU

DUȘAN PETROVICI

Seara cu vînturi roșii toată ziua scurgere de ploa și becuri exspectand lumină verde...

Slăvit să fie oceanul

calm feeric nu tristețea muritoare și numai acele lucruri dinlăuntrul tău...

Zi cu fufler galben

zi cu suflet galben nu te mai suport mi-s ochii tulburi și lată degetele mele își leapădă inelele toate...

Pentru că există minunea vederii

pentru că există minunea vederii vă strig arănu arănu parașutele minții coboară peste ape mai negre decît ochii iubitei...

PETRE DAN LAZĂR

Vis cu spice Te-am chemat Ca adunăm împreună spicele de lumină...

Epilog Ca un măr M-am rostogolit la picioarele tale...

În românește de TATIANA NICOLESCU

(Continuare în pag. 7)

SIMONA RUNCAN: „UN VAPOR ÎN IARBA”

Am văzut „O scrisoare pierdută“ la al cincizecilea spectacol al său la Teatrul „Hulandra“, într-o simbioză după-amiază, la orele 15. (De ce am văzut atât de târziu acest spectacol? Mă nușcă veștile. Pentru că nu-mi place să merg la teatru la un loc cu ceilalți cronopii, care abia așteaptă să ciupească de la mine o părere. Cu alte cuvinte, eu ori văd primul, ori văd ultimul). Zic: era după-amiază, la orele 15, era simbioză, era o primăvară teribilă și un soare dulce, pădurea Băneasa inverzise în toată splendoarea ei, iar înăuntru, în sala de spectacol, era o atmosferă de vreme cu tot ce trebuie pentru ca un cuceritor să vină și să simtă nevoia aerului liber. Ei bine, la cea oară, diferiți cetățeni de vîrstă romantică mă întrebau la intrare dacă n-am un bilet în plus. Un bilet în plus? La Caragiale? La „O scrisoare pierdută“? Care s-a jucat de mii de ori la „Național“, la țară și la cinema, pe toate scenele amatoare cu un text știut pe dinăuru, în toată lumea ca „Trei culori cunosc pe lume“. Mi-am zis: ce poate să însemne fenomenul, pentru ce dă lumea buzna? Intrînd în foaier, cumpări programul de sală și te bine-dispune ideea celor care l-au găndit: caietul și pus într-un plic, adică îți se luminează în formă de scrisoare. Apoi se ridică cortina și, mai întâi, te luminează la suflet decorul, desăvîrșit ca linie, culoare, umor și bun gust, gîndit de Liviu Ciulei — cel mai mare scenograf al teatrului nostru — cu un realism subtil, ironic și caricatural, doar atât cît trebuie ca să se simtă intenția. Ghilă și Fănică Tipășescu discută diferite probleme ale societății ale orașului, printre care și situația steagurilor, despre care, în viziunea coanei Jolțica ideea diabolică de a le număra. Bănică are o mulțime de psihisme nemișcătoare, îl fură pe prefect un număr la steaguri, dar mai ciugulește și din banurile de pe masă, iar Căpitan și arată a mare bălăstăreț, gîndit de membri ai partidului și ai comunistilor, local Dem. Hădărețu și Mircea Diaconu adunîndu-se într-un cuplu de imbecili (teribil de mulți imbecili circula pe scena comunistă a lui Caragiale), unul împăimîntat și peior: alina agresiv și pătăgios, se ține în timpul de omia, ca mare diamant. Coana Zaharia Trahanache, semil și bosorog, se ține pe greu prin scenă, fără să priceadă mare lucru din ce se întâmplă. Coana Jolțica, strălucitor și apăsător recitativ de Rodica Tapalagă, e singular personal lucid și inteligent, întregul conflict e în mîinile ei, ea desine mîinile. Iamă-reșie încercările și organizează un final feroce, cu mîini și muzică. Căpitanul argumentat ar fi fost, după mine, vechi scriitor de manuale școlare, omul personalizat pe care îl știi, ceea ce mi se pare o prostie. Aurel Ciomacu îl compune cu o mască de mîncă imbecil, și începe face. Personajele cele mai de bază și substanțiale ale spectacolului sînt Căpitanul și Dandanașche, interpretate de Costescu și Ciulei, primul cu față și gest de liecă ferocă, cu o lăcășă felină în mișcare, al doilea o statuetă a prostiei, cealaltă adevărată familie veche, de la pasop, care aduce în scenă morala teribilă a piesei: într-o lume de escroci, cîștigă escrocul care nu cunoaște mila, care merge cu șantajul pînă-n pînțele albe.

Recitînd ce s-a scris la premieră, observ la unii comentatori o enervare față de filozofia montării, care și-a îngăduit să nu mai vadă în Caragiale un umorist de limbaj, ci unul de situație. Căci spectacolul lui Ciulei, vînd-nevînd, vine să conteste vechea și clasică montare, în care textual se recita cu grîiă și în fața de cuvînt, dintr-un drum în scenă una dintre cei mai mari actori comici romani și lăsîndu-i să producă o magnifică explozie de haz. Adică, mă întreb, de unde ar putea să provină profanarea despre care s-a zis pe la colțuri: din faptul că piesa își dublează hazul și că publicul ride și aplaudă tot timpul? Adică autorul Caragiale, în calitatea lui de geniu, și-a nu reziste și la o altfel de expresie regizorală?

Montarea lui Ciulei intră în istoria spectacolelor caragialești ca un act de curaj și modernitate, tinere-conferențiar. Peste un anumit număr de ani, spectacolul va deveni fatalmente, clasic și model, și atunci va veni un alt regizor, ca să-l conteste, ca o nouă viziune.

Caragiale e un clasic tânăr, cariera lui abia începe.

Ion BĂIEȘU

FILM

Sub masca noului val

Nu cunosc o operă de artă construită premeditat în jurul unei idei și care să realizeze altceva decît demonstrarea ei. În cazurile cele mai fericite, magma umană e mai puternică. Invadatoare, ea anihilează pre-judecata. Dar acest lucru nu se întîmplă în filmul „Incidentul“.

Pentru cei doi tineri, continuatori ai „Bluzelor negre“, violența a devenit un viciu. Pe străzile pustii ale metropolei întîlnirea cu ei va fi fatală trecătorului nocturn. Iar în clipa hotărîrii lor de a colinda cu metroul, spectatorul constiincios se pregătește pentru momentul de cinema „negru“ așteptînd întîlnirea în fața oamenilor nevinovați pe care l-a văzut deja urcînd în metrou. Dar cine sînt aceștia? Necunoscuții a căror soartă e acim în mîinile celor doi bulgari? Pentru că moartea plutește în aer, cîntîl poate apărea orînd. Totuși, o chestiune de timp. Ei bine, oamenii aceștia — cu care spectatorii sînt tentați să se identifice! — sînt de fapt obișnuite extrase din galeria de personaje schemă a teatrului de pe Broadway, sau din fișerete (fati de invadate prin redacțiile de scenarii) ale Hollywoodului. Toți pot fi definiți în două cuvînte, cu trecutul, prezentul și viitorul existenței lor. (Pentru o simplă demonstrație nîi nu e nevoie de mai mult; dar năruți un film? Percheza de bătrîni conformiști, don juanul lipsit de caracter, fetița dragă și ai credulii, bălăutul sincer (cu mîna în ghips) h, alcoolul dornic să-și refacă viața, negrul protestatar obsedat de rasism, familia mic burgeză cu copil și cu respectiva disensiune între soți, bărbatul nu prea potent și soția lui isterică etc. Din sertarele fișierului vin fiecare cu micuțul

Tor complex, cu „mîinile lor decurși și securizuri“, cu refuzările și refuzările lor. Conștientizîndu-și „trăsăturile specifice“ acordînd de regizor el vor reacționa în conformanță cu cei doi derbedei într-un lesne de prevăzut „imprevizibil“. E meritul actorilor de a nu fi fîcînt unei să ultimă cronometru regională și în persoana lui. Demonstrația sfîrșește doar, cum de altfel și așteptam. Aici e însă și o violență în dragul violenței. De ce era nevoie și de urîntele celei de a treia victime?

„Incidentul“ e un film făcut fără tentenă. Cămenii aceia, decopotîră cu regizorul ignorați fiind cu cunoscut vechedă acea semnificație simbolică a tot ceea ce ne înconjoară: iubirea, familia de oameni, de adevăr, de lumină. Sigur, ipoteza de demonstrație o exclude cu bună știință. E vorba doar de acea lume din orașele în care ne ocolim să circuli după apusul soarelui. Dar...

„Incidentul“ face parte din acea categorie de filme americane în care sermonează simțurile psihologice. Așa se face că acest film și „Incidentul“ rămîne doar un film bine făcut (vechetea de miscările de aparat, ecleraj, mizanscenă, montaj) avînd însă exact aceeași încercare de fals și mai ales o înaltă, oarbă și absurdă vîntență pe care n-o iubim în cinematograful prost hollywoodian.

Roxana PANĂ

PRETEXTE

Doctorul mirabil

arte

Grefa de inimă probabil că este o operație prea rudimentară încă în condițiile științei de astăzi. Organismul o respinge ca un tribunal foarte scrupulos, preocupat de completarea pînă la cel mai mic detaliu a dosarului — și acesta, dosarul, oricît de bine pus la punct, totuși greu de comparat cu existența reală pe care vrea s-o imite. Un amănunt uitat, un argument produs în contraltimp și acțiunea „se casează“: intervenția, urmată mai curînd sau mai târziu de fenomenul respingerii, s-a dovedit că a fost făcută cu prea mare simplitate, acolo unde de obicei totuși e alt de încurcat...

Medicina viitorului va consemna însă încercarea în sine ca pe un act eroic al rasei omenești de a cîștiga o brazdă în plus din cîmpul vecinilor — a morții, de a modifica ceea ce, corpului uman, natura i-a hărăzit o singură dată și pentru totdeauna. Repetiția e o caracteristică a rațiunii omenești, tiranizată de ideea continuității la nesfîrșit, de ideea nemuririi, acacia din urmă fiind, după noi, un sir de repetiții puse cap la cap. Numai natura ca o mîtușă bogată, nu se repetă nici cînd, avînd de toate și de unde, ca să mai recurgă la soluții uzate. Față de știința viitorului, știința de astăzi va fi poate mai aproape de iluziile Evului Mediu, cu visul lui naiv de a scoate aur din orice piatră, de a pune pe pictoare Golemul un drac pe masa oricui, la un semn doar. Ce idee năstrucuită le mai venise oamenilor de la finele secolului al XX-lea (se va spune) să-și schimbe inima din piept ca pe o pălărie, să-și pună în locul ei, alta purtată, cînd aveau o inimă a lor, originală, dar pe care, vai! o supunau la atîtea cazne... Poate că remedii cel mai bun în secolele următoare va fi să-și scrie pe față și să-și facă din, unic și irepetabil. Ce dorim noi să introducem în existența existentă spontană — amănarea scenelor fatale — poate că un fi supus unui examen mai subtil și mai minuțios. O încercare însă trebuia făcută, și acest risc și l-a asumat minunatul doctor, Christian Barnard, care săptămîna aceasta a fost asperete capitalei noastre.

Dacă ar fi trăit pe la 1500, acest savant îndrăzneț ar fi fost cu siguranță ars pe rug ca un vrăci. În ochi el chiar poartă culoarea acestei arderi posibile, dar și regretul de cenzură al citorva inevitabile eșecuri. Pe rugul atîtor ostindiri ale spiritului cuceritor, inima lui ar fi rămas fantastic de vie ca o imagine din Salvador Dali — un dar teoretic oferit întregii semînții omenești.

Dar lucrul cel mai minunat dintre toate e faptul că el a venit la București să se intereseze de sănătatea a doi tineri români pe care i-a îngrijit. Lucrul cel mai minunat dintre toate este această scriere spectaculoasă a distanțelor, cel mai emoționant gest din gestică nobilă a inimii.

AMFITON

SPORT

Ceasornicarul, tenorul și cîinele lup

Un prieten, om cu mare experiență, născut cu aventura în sine, fost marinar pe lacul Tei, ciclist amator, gestionar, ospătar pe litoral iarna, victimă de muzică ușoară, profesor de dans (secția tango), în ultima vreme ceasornicar, vîndu-l Rapidului pe ni-mica toată, prezent la orice meci susținut de „ngerii echipai în viziniu“, a avut o idee drăcăsoasă. Și-a construit, vînză trecut, din două ceasuri cu cuc, două deșteptătoare speciale: unul pentru victorie, unul pentru înfrîngere. Cel dintîi, în locul cuiului are meciuri un tenor care la 12 noaptea fix (evident în caz de victorie) cîntă mulți ani trăiască de trei ori. Și apoi ura. Tot de trei ori. Celăilalt, destinat vezi bine, zilelor amare, este dotat cu un cîine-lup miniaturl, capabil să latre ham-ham timp de un minut încontinuu, tot la miez de noapte, atunci cînd somnul e mai dulce.

Ideea s-a dovedit a fi, din păcate, nefericită, deoarece în actualul campionat, Rapidul mai mult a pierdut, ceea ce înseamnă că tenorul a somat, iar cîinele a tot latrat. Pînă acum nîmăcărău în povestea mea. Numai că prietenul este căsătorit. Și soția, probabil și din cauza primăverii, dar și din cauza sperieturii (păi nu-l puțin lucru să te scoli așa tam-nesam, aproape în fiecare duminică la miezul nopții într-un lătrat, simți că turbuși s-a astențat și i-a pus în vedere ceasornicarului, ori își schimbă meseria, ori se lasă de patina asta nenorocită. Ceea ce nu s-a întîmplat. Sotul se îndrăgostește nebunește și de Rapid și de ceasornicării. Toate bune. Pînă duminică trecută. Duminică la Bacău, un unsprezece metri a dat totul peste cap, a umplut, cum se spune în romane, paharul cu otrăvă. Rapidul a pierdut, soarele a asfințit, noaptea s-a lăsat, și iarăși, iarăși fix la miezul nopții apare cîinele-lup și-ncepe să latre ca un bescmetic timp de un minut. În zorii zilei, ea, soția a plecat la părintii în Moldova (parcă e un blestem pe capul acestei femei, în Moldova activează Politehnica Iași și stim cu toții cum activează). Intîlțit a mai fost victorie de miercuri a Rapidului. Tenorul a cîntat, ce-l drept, mulți ani trăiască de trei ori, dar cîntecul lui a sunat într-o casă părăsită. Sîntea ceasornicarul, fostul marinar, fostul ciclist, fostul gestionar, și fostul textier cu capul în mîini (sau invers) cu lacrimile șiroaie pe obraz, era singur, era fere stînger.

Dacă asemuiu o gramatică muzicală cu cea a unei limbi vorbite — lucru, pînă la un punct, posibil și legitim — ajungem la constatarea că fiecare om de oarecare cultură înțelege. Mai multe limbaje, sau — mai bine zis — mai multe familii de limbaje muzicale. De pildă nouă, celor din această parte a Europei, ne sînt efectiv accesibile în domeniul muzicii, în al treilea pătrar al veacului, cel puțin trei mari grupe lingvistice.

Pentru a începe cu cea mai veche dintre ele: marea familie a graurilor populare românești. Vorbește la plural deoarece, în contrast cu remarcabila imitate a limbii vorbite pe teritoriul nostru. În muzică lucrurile stau altfel. Toți cercetătorii folclorului românesc au observat senzaționala sa diversitate regională. Bartok, de exemplu, schițînd o comparație între folclorul maghiar și cel românesc, arată că dacă într-un sat unguresc se pot găsi un mare număr de melodii (să admitem, cea, o sută), aceleași melodii vor fi întîlnite și în alt sat situat la — să zicem — optzeci de km de primul; într-un sat românesc, în schimb, vom afla doar 15—20 cîntece, însă de îndată ce am trecut coama muntelui și am ajuns în altă așezare omenescă vom întîlni alte 15—20 melodii. Dialectele muzicale românești au foste multe trăsături comune (era și greu să fie altfel), dar în același timp au fiecare o fizionomie aut de caracteristică încît niciun om cît de civilizizat nu poate să confunda vreo două muzici bîntăiești cu cea oltenească, muzica din Cîmpia Dunării cu cea de pe Tîrnava sau jocurile din Oaș cu cele din Vrancea. Prin atavism poate, dar și datorită unei informații de a cărei intensitate nu ne dăm de obicei seama, noi Românii înțelegem toate aceste grauri, în felurile lor ipostaze funcționale: lirică, epică, rituală, de joc și petrecere, de dor și jale, etc. Tododată nu este accesibilă o întreagă zonă de muzică psaltică de origine bizantină, și — prin extensie — prîndem cîte ceva și din semnificațiile muzicii folclorice a popoarelor vecine. (În orice caz înțelegem mai mult din muzica sîrbescă, de pildă, decît un islandez sau un locuitor al Ceylon-ului).

A doua mare grupă lingvistică sonoră pe care o pricepem (fără îndoială în grade foarte diverse) este uriașa familie a graurilor culte europene, de la madrigalele renascentiste pînă la cele mai recente apariții din filiera clasic-romantică, treclînd prin etapele plină-clasică, barocă, clasică, romantică timpurie și tîrzie, im-

pressionistă, neo-romantică, neo-clasică și neo-impresionistă, fără a uita, diferitele școli naționale (rusă, cehă, scandinavă, spaniolă, etc.). Mai ales pe cel ce frecventează concertele sau opera, pe cel ce ascultă cu atenție și program radio-ului sau cumpără discuri simfonice, pe cel ce studiază muzica acasă ori în școli de specialitate, acest univers sonor îl impregnează, îl pătrunde, îl modelează și-l formează etajul principal (și cel mai temeinic organizat) al conștiinței sale muzicale.

O a treia mare familie de limbaje muzicale o constituie zona muzicii ușoare și de divertisment, începînd — pentru aria noastră culturală — cu cîntecetele lumeste ale lui Anton Pann, cîntîndu cu romanza, cu valsul vienez, cu polcele și galopurile din vremea străbunilor, apoi cu toate genurile muzicii propriu-zis ușoare de peste o jumătate de veac încoace, pînă la piesele grupurilor vocale cu chitare electrice din zilele noastre, poate că intensitatea fluxului informațional este cea mai mare la ora actuală tocmai la acest capitol. Televiziunea, filmul, radio-ul, difuzorul și tonomatul, aparatele cu tranzistori care umplu toate poienile cu margarete și narcise de îndată ce timpul o permite, toate revarsă — cu precădere — tîrente de muzică ușoară de toate obîrșile și calitățile în sufletele noastre. Că ne place sau că nu ne place totdeauna, nu prea avem înțeles. Vorba aceea: asta-i situația. Sîntem în prezent și muzică ușoară, sau — de cele mai multe ori — mai ales muzică ușoară. Vîr încerca atîtădată să mă ocup mai atent de acest fenomen, să-l discut prin prisma unei idei despre care am constatat, de cîte ori am îndrăznit s-o afirm, că provoacă o curioasă contrariație.

Așa mai adăuga, fără a avea pretenția de a fi epuizat astfel subiectul (vom întîlni orînd oameni interesați de — să presupunem — muzica indiană sau de cea arabă, modalități radical diferite de cele enumerate mai sus), încă o zonă gramatical-muzicală, accesibilă, e drept, pînă acum mai mult oamenilor de meserie: cea a muzicii culte contemporane numite „de avant-gardă“, cu rădăcini în începutul veacului nostru, însă dezvoltîndu-se împetușo abia după terminarea celui de al doilea conflict mondial. Acest limbaj, cu destul de multe idiomuri interioare, timbre — cred — să se configureze într-o anie stilistică net despărțită de marea arc al evoluției culte tradiționale. Aici ar intra, firește, și sfera sonorităților sintetizate electronice, alt de noi prin raport la tot ce auziseră urechile noastre pînă în prezent.

Despre întreprinderile dintre zonele enumerate s-ar putea scrie tomuri. Ceea ce voiam să subliniez era doar faptul că în planul muzical sîntem (din ce în ce mai accentuat pe măsura edificării culturale) poligloti.

Pascal BENTOIU

arte

TELEVIZIUNE

Cei din urmă (III)

revista străină

Formidabil de premisă că fapt care trebuia demonstrat din punct de vedere al jocului actorilor era starea de criză a caracterelor, cred că interpretarea personală mea... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o singură dimensiune și cum trăs... 14. Pentru că infirmitatea fizică, de pildă, nu se creează ci poate fi exprimată prin... statură cea trebuie să certăm demerit... (I. Iza Ploeanu). Și nici disperarea unei femei care salvează rîșni copulului ei nu poate fi exprimată numai prin demeritate, căci... spectacolul lui Radu Penulescu, eroinele de arat e o sing

